

[facsimile publication]

[in: R.P. Welsh and J.M. Joosten. *Two Mondrian Sketchbooks*, Amsterdam 1969: 52-55]

Kunst en Realiteit. //

Kunst is boven de /
realiteit. //
heeft geen rapport /
direkt met de realiteit. /
tusschen ⟨- lucht⟩ de fysie /
ke en eterische sfeer /
is een voor onze zin- /
tuigen afgebakende /
grens: ⟨- zoo ook tus⟩ /
toch doordringt de /
ether de phys. sfeer /
en werkt op deze in.
Zoo doordringt de /
⟨geestelijke → artistieke⟩ sfeer de ///

realiteit: maar /
voor onze zintuigen /
zijn 't twee dingen: /
't geestelijk en materieel /
<- Daarom> Om 't geeste- /
lijke te benaderen /
in kunst, neemt /
men zoo min /
mogelijk realiteit, /
omdat realiteit /
tegenover 't geestelijk /
staat. Zoo is 't /
logisch verklaart /
dat men neemt /
de grondvormen. ///

Daar dezen abstract /
zijn, ontstaat er /
een abstracte kunst.
Kunst moet boven /
de realiteit zijn.
Kunst moet boven /
menschelijk zijn.
Anders zoude ze /
voor den mensch geen /
waarde hebben. //
(Dit boven de mensch /
zijn, lijkt voor den /
materieelen mensch /
vaag en droomerig, /
voor den geestelijke /
is 't juist positief /
en klaar) ///

Als kunst boven /
menschelijk is, culti- /
veert zij 't bovenmen /
schelijke element in /
den mensch, en is /
de kunst, evenals /
de godsdienst, (het → een) /
middel tot evolu- /
eeren der mensch- /
heid. //

Daarentegen is /
realiteitskunst /
een amusement /
der menschen in /
het menschelijke, ///

⟨– en alleen is 't moge- /
lijk⟩ en het schoone /
dat we zoo bewonderen /
is niet veel schooner /
dan we met onze /
menschelijke oogen /
zien. Deze kunst /
heeft echter toch /
daarom reden van /
bestaan, omdat de /
menschelijke men- /
schen weer niet /
alle even mensche- /
lijk zijn - De ar- /
tist ziet intuïtief /
veel geestelijker dan /
den alledaagschen ///

mensch: daarom /
ziet hij de realiteit /
mooier en daardoor /
is zijn kunst wêr /
goed voor den alle- /
daagschen mensch.
De artistmensch/
echter behoeft wêr /
een kunst(+enaar) die /
mooier ziet dan /
hijzelf ziet en /
dezen mensch /
heeft behoefte aan /
Abstracte kunst.
